כו.

כותבי סת״ם ותגריהן ותגרי תגריהן ומוכרי תכלת – פטורין מק״ש ומתפילה ומתפילין ומכל המצוות.

הולכי דרכים (דרשות) **ביום** – חייבין בסוכה בלילה (אם לנים בישוב).

הולכי דרכים **בלילה** – חייבין בסוכה ביום.

הולכי דרכים **ביום ובלילה** – פטורין ביום ובלילה.

הולכי לדבר מצוה – פטורין אף בשעת חנייתן.

ודוקא באופן שטירדת סוכה תבטל מהמצוה. תוס׳, ועי׳ כה.

שומרי העיר ביום – חייבין בסוכה בלילה.

שומרי העיר **בלילה** – חייבין ביום.

שומרי העיר **ביום ובלילה** – פטורין ביום ובלילה.

שומרי גנות ופרדסין (שאין זזין משם) – פטורין ביום ובלילה.

ל**אביי** משום דאינו כעין תדורו,

ל**רבא** (הוי כעין תדורו, ופטורן) משום פירצה קוראת לגנב.

ונפ״מ; **בשומר כריא דפירי** – לאביי פטור, לרבא חייב.[1]

חולים ומשמשיהן – פטורין מן הסוכה. אפי׳ חולה שאין בו סכנה,

אפילו חש בעיניו (בלא סכנה), או אפי׳ חש בראשו.

(**סכנת עין** – מחללין עליו את השבת).[2]

מצטער (שהסוכה מצערתו[3]) – פטור מן הסוכה, **ומשמשיו**, חייבים.

כגון בקי, או סירחא דגרגישתא.

(**הישן בכילה שיש לה גג וגבוהה י״ט** – קי״ל דהוי כישן חוץ לסוכה).

שיעור אכילת עראי דפת דמותר חוץ לסוכה – ל**ר׳ יוסף** ב׳ וג׳ ביצים, ל**אביי** כביצה.

פירות – לא צריכין סוכה.

---

[1] עי׳ ר״ן שפי׳ דלרבא הוי תדורו, וע״כ צ״ל דזו היא ג״כ כונת התוס׳ וכ״ה בתוראי״ש, דאל״כ ונימא דרבא מודה לאביי דאיכא הכא גם טעמא דתדורו, א״כ אזדא הנפ״מ. ודו״ק. (ועי׳ בתוראי״ש שנתן עוד טעם דע״כ רבא אית ליה כעין תדורו דהא איהו דפטר מצטער מהאי טעמא). ומסתמא מתוס׳ שלפנינו נשמט בטעות, עי׳ להלן כח: בתוד״ה תשבו שהזכירו הענין בקצרה, וכ׳ כדפרישית שם.

[2] כן הלשון בפסקי תוס׳ (לא סכנת אבר). ועיין.

[3] כן לשון רש״י. והמרדכי (סי׳ תש״מ) הביא כן בשם הרא״ם בס׳ יראים ״שיש לו צער מן הסוכה, ובצאתו ינצל״ עי״ש. ובהגהות מרדכי בשם מהרי״ק תמה דא״כ לעיל כה. גבי אבל דמחייבינן ליה, אמאי צריך לטעם דבעי ליה ליתובי דעתיה, תיפו״ל דבצאתו מן הסוכה לא ינצל מן הצער. אמנם בראי״ש (סי׳ ז׳) הרגיש בזה וכ׳ ״דאבל חפץ הוא להיות מתבודד ויושב במקום צער ואפילה כדי להיות טרוד בצערו״. ובט״ז (תר״מ סק״ח) האריך בדבריו.

אין ישנים **שינת עראי** חוץ לסוכה,

ל**ר״א** שמא ירדם, ולפ״ז במניח ראשו בין ברכיו (וי״א גם במוסר שנתו לאחר) מותר.

ל**רבא** בכל אופן אסור.

שינה בתפילין

בידיו – לא יישן אפי׳ עראי. **פריס סודרא** – ישן אפי׳ קבע.

בראשו – קי״ל דישן עראי (כדי הילוך ק׳ אמה) ולא קבע.

ל**ריבדר״ע** רק במוסר שנתו לאחר מותר (ור״מ פליג),

ל**ריו״ח** רק במניח ראשו בין ברכיו, מותר,

ל**רבא** לכאורה סגי בדעתו לישן רק עראי.

וע״ע להלן שינת עראי בלילה או לבחורים.

שיטת ר׳ יעקב – בפשטות דשרי אפי׳ קבע.

(ותוס׳ פירשו דבא להתיר עראי בלילה דלא כר״נ לקמן).

ל**רבא** רק מי שזהיר בשינה **כאלישע בעל כנפים**, מניח,

ל**אביי** סגי שזהיר בהפחה כאלישע. (ומודה דאסור לישן קבע).

(**ראה קרי בתפילין** – אוחז ברצועה ולא בקציצה).

כו:

ל**ר׳ נתן (ות״ק** דלעיל לתוס׳) דוקא ביום ישן עראי, אבל **בלילה**, אסור.

ל**ר׳ יוסי** ה**בחורים** שנשותיהן עמהם, אסורין בשינת עראי אפי׳ ביום.

בעל קרי – קי״ל דמותר להניח תפילין, (רק בעוד הקרי עליו לא יגע בקציצה, וכנ״ל).

שכח ו**שמש מטתו בתפילין** – אינו אוחז אפי׳ ברצועה עד שיטול ידיו.

אסור לאדם **לישן ביום** יותר משינת הסוס, שיתין נשמי.

רב יוסף לא הניח לאביי לישן כמפומבדיתא לבי כובי (ו׳ פרסאות).

בא **להחמיר על עצמו** שלא לאכול עראי חוץ לסוכה –

לית ביה משום יוהרא. ות״ח רשאי שלא להחמיר וכר״צ. ר״ן.

אוכל פחות מכביצה – לרבי צדוק אין חייב ב**נט״י**.

ר״צ נטלו (לפחות מכביצה) **במפה** – ל**רש״י** משום נקיות, ל**תוס׳** לטהרת תרומה (ושרי בזה לכתחילה במפה).

וכשצריך נט״י (כגון כביצה לר״צ) – אין ליטול במפה.

לאוכלי תרומה – התירו מפה.

ל**תוס׳ במכילתין** אפי׳ כשאוכלין חולין, ל**תוס׳ יומא** דוקא כשאוכלין תרומה.[4]

(ל**אוכלי טהרות** – לא התירו מפה).

סתם ידים – שניות הן ופוסלות את התרומה.

פחות מכביצה – אין מטמא, אבל מקבל טומאה. תוס׳.

פחות מכביצה – לר״מ מברכים **ברכה אחרונה** (בכזית),

לר״י אין מברכים אלא בכביצה, וכך נהג ר״צ.

ולהלכה קי״ל דמברכין על כזית, והיינו מדרבנן.

ומה״ת לכו״ע בכדי שביעה (ושיעור כביצה נמי דרבנן).

ר״ש בן שטח **הוציא אחרים** ידי חובתן בברכהמ״ז אף דרק שתה.

וקי״ל דאין מוציא עד שיאכל כזית דגן.

אכל כזית – מוציא את מי שאכל כדי שביעה. תוס׳.

(דלתוס׳ גדול דחייב מדרבנן, מוציא את החייב מה״ת).

קטן (שכל חיובו מדרבנן) – אין מוציא גדול.[5]

אכל בריה (כגון פרידה א׳ של ענב או רמון או זית בגרעינתו) –

להי**רושלמי** חייב בברכה אחרונה אף בפחות מכזית,[6] לה**בבלי,** יש להסתפק.

והרוצה להוציא עצמו מספק – יאכל כזית גם בבריה.[7]

(**במחלוקת בבלי וירושלמי** – קי״ל כהבבלי).

האוכל **זית בינוני בלא גרעינו** – אין לברך דבצר ליה מכזית.

(**בגרעינתו** – להירושלמי מברך, להבבלי תלוי בספק).[8]

ברכה ראשונה – מברך אפי׳ על משהו. ו**בפת,** מברך בכה״ג המוציא (אף דלאחריו אין מברך).

(**מין שמברכין אחריו ג׳ ברכות** – מברכין לפניו המוציא.

---

[4] עי׳ במסוה״ש [להגרי״פ] שבתוס׳ יומא כתבו ישוב נכון לזה. ולכ׳ תוס׳ בסוגין ע״כ פליגי על תוס׳ יומא, דהא כ׳ לעיל דר״צ נטלו במפה משום דהיה אוכל חוליו על טהרת תרומה, ולתוס׳ יומא היה לו ליטול ידיו. (ול״מ דאכל תרומה ממש, וכלשון התוס׳ אוכל על טהרת תרומה). אא״כ נחדש דבפחות מכביצה אף דמקבל טומאה, מ״מ שרי במפה, עי׳ הגהות ר״ש מדעסוי ומ״ש עליו המגיה. אמנם התוס׳ יומא ג״כ כ׳ דנטל במפה לטהרת תרומה. וצ״ב.

[5] בתוראה״ש ופס׳ תוס׳ העתיקו שאין מוציא גדול שאכל כדי שביעה. עי״ש בברכות.

[6] בתוס׳ כ׳ דאוכל עם הגרעין (ואפ׳ דגם לתוס׳ סגי שיכניס לפיו אף שיפלוט), ובתוראה״ש (כאן וביומא) כ׳ דסגי שהובא לפניו שלם.

[7] בפס׳ תוס׳ נראה דנטיית תוס׳ להכריע דמברכין על בריה.

[8] והיינו משום דלכזית ודאי אין מצטרף הגרעין אע״פ שבולעו. ומוכח ממש״כ התוס׳ דלהירושלמי בלע זית בגרעינתו, ואעפ״כ מבואר דהגרעין אינו מהחשבון, ולפ״ז צ״ב מש״כ תוס׳ למסק׳ דהירושלמי איירי בקטן מבינוני, הא סגי בינוני. ובהג׳ ר״ש מדעסוי פי׳ דכונתם באמת שהיה בינוני אלא דבלי גרעינו הוא פחות מבינוני. ודו״ק.

אבל **מין שאין מברכין אחריו ג׳ ברכות**, כגון; מעשה קדירה, כובא דארעא, פת הבאה בכיסנין (בלא קביעות), פת אורז ודוחן – אין מברכין לפניהם המוציא).

ברכה ראשונה – **אינה מן התורה** (וק״ו הוא גילוי מילתא בעלמא).

ולכן הקילו ב**בעל קרי** שאין מברך לפניה (רק לאחריה),

ו**פועלים** אצל בעה״ב, מברכין רק לאחריה (ב׳ ברכות).

ברכה אחרונה לשתיה – התוס׳ נוטים לברך על כזית (ביין על הגפן).

(לענין **קידוש** – איכא למ״ד דא״צ מלא לוגמא).

והתוס׳ הזכירו שיעור מלא לוגמא, ושיעור כביצה (אפי׳ לר״מ[9]).

ליוהכ״פ – אכילה בככותבת ושתיה מלא לוגמא.

ואין ללמוד מזה לברכה.

[9] בפס׳ תוס׳ מעתיק רק הכרעה לברך על כזית, וקצת נראה מלשון התוס׳ דההמשך הוא הגהה או שנשתבש.